

Uz takvu koncepciju knjige svakako je dobrodošlo i poglavlje “Zaštita grafičkog lista” s osnovama preventivne zaštite.

Slijede “Životopisi hrvatskih grafičara”, 700 biografskih jedinica umjetnika koji su završili studij grafike i onih koji su se grafikom bavili tijekom povijesti.

Prije uobičajenih završnih popisa literature i izvora te kazala imena nalazi se “Pojmovnik”, koji obuhvaća najvažnije pojmove, pojave i materijale grafičkoga likovnog stvaralaštva. Ne obrađuje grafičke postupke i tehnike nego opisuje njihove karakteristike radi lakšega prepoznavanja.

Autorica monografije *Hrvatska grafika* Mikica Maštrović diplomirana je povjesničarka umjetnosti s položenim stručnim ispitom iz knjižničarstva, a magistrirala je i doktorirala informacijske znanosti – smjer muzeologija. Od 1978. zaposlena je u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, od 1994. kao voditeljica Grafičke zbirke, a u okviru redovite djelatnosti te zbirke pokreće njezinu izdavačku djelatnost, poglavito grafičkih mapa istaknutih hrvatskih grafičara. Tako dug staž u ovoj djelatnosti stvorio je ljubav prema njoj, kako je i sama istaknula na predstavljanju. Korist od osoba koje predano i dugo rade u struci svakako najviše ima posao. U ovom slučaju i dobar dio svojega slobodnog vremena autorica je provodila surađujući i upoznavajući umjetnike. Sve to rezultiralo je komplimentima “hrabra žena” i “Biblija grafičke umjetnosti”, koje je Mikica Maštrović za sebe i svoje djelo dobila od Bože Biškupića, bivšega dugogodišnjeg ministra kulture, vrsnoga poznavatelja likovne, napose grafičke umjetnosti.

Elizabeta Serdar

Vesna Grahovac-Pražić, Sanja Vrcić-Mataija, ur. *Sto godina učiteljskog obrazovanja u Gospiću*. Zadar: Sveučilište u Zadru, 2019., 251 str.

Godina 2019. bila je obilježena mnogim velikim obljetnicama u prosvjeti, školstvu i učiteljstvu koje svjedoče o dugom kontinuitetu obrazovanja učitelja u Hrvatskoj. Ističu se 350. obljetnica Zagrebačkoga sveučilišta, 170. obljetnica osnivanja prve Učiteljske škole u Zagrebu, 130 godina od utemeljenja Hrvatskoga učiteljskog doma, 100 godina učiteljskoga obrazovanja u Gospiću. Ova posljednja potaknula je izdavanje monografije *Sto godina učiteljskog obrazovanja u Gospiću*. Monografija je objavljena 2019. u izdanju Sveučilišta u Zadru, a urednice su Vesna Grahovac-Pražić i Sanja Vrcić-Mataija.

Monografija je podijeljena na dvije cjeline, povijesnu i suvremenu. Povijesna cjelina ima pet poglavlja koja opisuju sve ustanove u kojima su se obrazovali učitelji u Gospiću. Učiteljska škola u Gospiću osnovana je 18. kolovoza 1919. pod nazivom Državna učiteljska škola za mušku i žensku mladež. Do druge polovine 20. stoljeća škola je djelovala u različitim uvjetima, s određenim poteškoćama, te doživjela mnogobrojne promjene naziva, o čemu najbolje svjedoče izvješća Učiteljske škole. S promjenom sustava osnovnoškolskoga obrazovanja, koje postaje osmogodišnje i obvezno, te nestajanjem učiteljskih škola 1961. osniva se Pedagoška akademija, gdje

su se učitelji školovali za novu organizaciju školskoga sustava. Kao takva, Pedagoška akademija djelovala je do 1977., kada se osniva Pedagoški fakultet u Rijeci. U sklopu toga fakulteta djelovala je Radna jedinica u Gospiću sa studijskim grupama razredne nastave i predškolskoga odgoja. Krajem 20. stoljeća učiteljski studij doživljava programske promjene i izdvaja se iz fakulteta u kojima se izvodio te se osnivaju škole kao javna visoka učilišta za izvođenje studija obrazovanja učitelja koji dobivaju u programu jedan predmet. Tako je 1998. osnovana Visoka učiteljska škola u Gospiću. Promjenom statusa učiteljskoga studija nakon uvođenja tzv. bolonjskih studijskih programa u Hrvatskoj prestaju djelovati visoke učiteljske škole, pa škola u Gospiću postaje sastavnica novoosnovanoga Učiteljskog fakulteta u Rijeci.

Povijesna cjelina prati razvoj učiteljskoga obrazovanja u Gospiću od 1919. do 2011. godine. Glavni izvor za pisanje bilo je arhivsko gradivo Državnoga arhiva u Gospiću i današnjega Odjela za nastavničke studije u Gospiću. Tekst odlično prate brojne fotografije i slikovni prikazi, preslike svjedodžbi, diploma, zapisnici sjednica. Iz svakoga razdoblja izdvojeni su životopisi važnih ravnatelja i učitelja. Da bi se što vjernije opisala slika obrazovanja učitelja, za svako razdoblje napravljene su tablice nastavnih planova i programa. Ono što jako dobro dopunjuje prvu cjelinu te daje emotivnu notu povijesnom pregledu jesu sjećanja bivših učenika, studenata i nastavnika.

Danas se obrazovanje učitelja u Gospiću odvija u sklopu Odjela za nastavničke studije u Gospiću, jedne od sastavnica Sveučilišta u Zadru od 2011., što je tema druge cjeline. Drugi dio monografije sastavljen je od poglavlja koja se bave organizacijskom strukturom Odjela, nastavnim programima, znanstvenom, umjetničkom, nastavnom i stručnom djelatnošću nastavnika, ali i studentima i njihovim aktivnostima. Znanstvena i umjetnička aktivnost nastavnika prati se kroz sudjelovanja na znanstvenim i umjetničkim projektima, konferencijama u zemlji i inozemstvu, objavu znanstvenih radova, organizaciju izložaba, koncerata te drugih znanstvenih i umjetničkih aktivnosti. Monografija donosi životopise odjelnih nastavnika te popis nastavnika s drugih sveučilišnih odjela i vanjskih suradnika.

Studentski život u monografiji prikazan je kroz različite studentske nastavne, izvannastavne, stručne i znanstvene aktivnosti te volonterski rad, što najbolje svjedoči o angažiranosti studenata u životu grada Gospića. Studenti sudjeluju u odjelnim, ali i ostalim aktivnostima, doprinoseći kvaliteti nastavnoga, kulturnoga i humanitarnoga života u Gospiću. Izdvojen je njihov volonterski angažman u okviru Festivala znanosti, Dana otvorenih vrata, u Društvu “Naša djeca” (ogranak Gospić) te u udruzi “Pčelica”, unutar koje sudjeluju u radu s djecom s poteškoćama u razvoju. Sudjelovanjem u tim, ali i mnogim drugim projektima i aktivnostima kod studenata se promiču pozitivne vrijednosti te potiče nastavni, umjetnički, znanstveni i stručni potencijal.

Slijedi pregled odjelne knjižnice, kulturnoga i javnoga djelovanja Odjela te popis administrativnoga i tehničkoga osoblja. Izdvojeni su i događaji organizirani 2019. vezani uz obilježavanje 100. godišnjice obrazovanja učitelja u Gospiću, a kao središnje manifestacije ističu se 6. Dani Šime i Ante Starčevića, znanstveno-stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem pod nazivom *Učitelj – između tradicije i suvremenosti* te izložba Državnoga arhiva u Gospiću posvećena toj okrugloj obljetnici. Monografija

završava popisom nagrada, zahvalnica i priznanja koje su dobili nastavnici i studenti Odjela.

Monografija *Sto godina učiteljskog obrazovanja u Gospiću* čini povijesnu sintezu jednoga dijela učiteljskoga obrazovanja u Hrvatskoj. Uz korištenje arhivskoga gradiva, privatnih izvora, osobnih sjećanja i mnoštvo fotografija, u punini je opisala razvoj učiteljskoga obrazovanja u Gospiću te su uspješno navedene sve promjene koje je prolazio učiteljski sustav u sto godina postojanja. Jasnoća pisanja čini knjigu prikladnom za povjesničare i ostale istraživače, ali i za sve one koji žele saznati više o povijesti učiteljske profesije. Zaključno, ovom monografijom dano je priznanje svim učiteljicama i učiteljima Gospića i Like koji su odgojili, odgajaju i odgojit će još mnoge generacije učenika.

Jelena Miholić Madunović

Domagoj Sremić i sur. 100 godina Gimnazije Sisak : 1919. – 2019. Sisak: Aura, 2019., 540 str.

Godine 2019. Gimnazija Sisak proslavila je stotu godišnjicu osnutka, a tim povodom tiskana je i prigodna monografija *100 godina Gimnazije Sisak : 1919. – 2019.* grupe autora i suradnika (Domagoj Sremić, Vlatko Čakširan, Vesna Rogulja Mart, Blaženka Krznarić-Stuparić, Marijana Milas, Boris Majić, Igor Božičević i Darija Hanž). Tvrdo ukoričena monografija na više od 500 stranica tekstualno i vizualno iscrpno i zanimljivo predstavlja bogatu stogodišnju povijest Gimnazije.

Monografija je podijeljena na šest tematskih cjelina: “Uvodne riječi”, “Povijest Gimnazije Sisak”, “Njihove su karijere na ponos Gimnazije Sisak”, “Maturanti Gimnazije Sisak”, “Recenzentski osvrt” i “Oni su podržali jubilej Gimnazije Sisak”. Poglavlja upotpunjuju brojne fotografije portreta profesora, skupne fotografije profesora i učenika te fotografije raznih školskih dokumenata, koje i vizualno daju uvid u stoljetnu povijest škole.

Poglavlje “Povijest Gimnazije Sisak” očekivano čini najveći dio knjige, a zajednički je autorski rad dr. sc. Domagoja Sremića, koji je obradio razdoblja 1919. – 1945. i 1991. – 2019., i dr. sc. Vlatka Čakširana za razdoblje od 1946. do 1991. godine. Čitavo poglavlje pisano je prema konceptu dvojnosti. Naime, da bi se lakše razumio ustroj i rad Gimnazije u određenom razdoblju, autori su najprije kao uvod prikazali šire društveno-ekonomsko-političke prilike na državnoj razini unutar kojih je opisano djelovanje škole, što čitatelju koji nije detaljno upoznat s brojnim reformama i promjenama koje su se događale tijekom jednoga stoljeća itekako omogućuje bolje razumijevanje načina rada škole (broj razreda u početku rada Gimnazije, promjena imena, izmjene u nastavnim planovima i programima i dr.).

Sremić je na početku dao sažeti prikaz čitave povijesti sisačkoga školstva od prvih zapisa o školstvu na sisačkom području u srednjem vijeku do osnutka Gimnazije 1919., oslanjajući se pritom na referentnu literaturu, u kojoj je uvelike zastupljena